

Medal Artis Bohemiae Amicis dla Svatavy Urbanovej

5 grudnia 2022 r. Minister Kultury Republiki Czeskiej Martin Baxa wręczył Pani Profesor PhDr. Svatavie Urbanovej, CSc. medal Artis Bohemiae Amicis za szerzenie dobrego imienia czeskiej kultury w kraju i poza jego granicami, doceniając Jej wieloletnią pracę naukową.

Pani prof. PhDr. Svatava Urbanová, CSc. od wielu lat związana jest z Katedrą Literatury Czeskiej Uniwersytetu w Ostrawie. Jako historyk literatury czeskiej oraz teoretyk i krytyk literacki interesuje się współczesną literaturą czeską, socjologią literatury, również literaturą słowacką oraz literaturą dla dzieci i młodzieży, a także literaturą regionalną na czeskim Śląsku. Jest autorką ponad dwudziestu monografii naukowych i ponad trzystu artykułów naukowych, publikowanych w Czechach i zagranicą (np. monografie *Konfigurace – Figury a figurace*, Prešov 2021; czy *Współrzędne czasu i miejsc*, Poznań 2016), głównie w Polsce, Słowacji i Hiszpanii (Poznań, Kraków, Katowice, Wrocław, Prešov, Banská Bystrica, Barcelona, Madryt itd.). Ostatnio prowadziła wykłady z literatury czeskiej również w Hiszpanii. Przypomnijmy pokrótce drogę naukową Pani Profesor.

Prof. PhDr. Svatava Urbanová, CSc. ukończyła studia na Uniwersytecie F. Palackiego w Ołomuńcu w roku 1970 na kierunku filologia czeska i filologia hiszpańska. Również na Uniwersytecie F. Palackiego w roku 1975 uzyskała tzw. „mały doktorat” (PhDr.) z literatury czeskiej, a w 1982 r. uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych (*kandidát věd* – CSc.) w zakresie literatury czeskiej, a w 1987 roku habilitowała się w zakresie teorii i historii literatury czeskiej. Natomiast w roku 2001 odebrała z rąk Prezydenta Republiki Czeskiej Václava Havla tytuł profesora literatury czeskiej.

Od samego początku swojej drogi naukowej pracowała w Katedrze Języka Czeskiego Wydziału Pedagogicznego w Ostrawie. Początkowo (do roku 1987) jako adiunkt, później od roku 1987 jako docent (w roku 1992 katedra została przemianowana na Katedrę Literatury Czeskiej, Teorii Literatury i Historii Sztuki Wydziału Fi-

lozoficznego Uniwersytetu Ostrawskiego), a od roku 2001 jako profesor literatury czeskiej w tejże katedrze, którą kierowała w latach 2003–2013, jednocześnie pełniąc funkcję dyrektora Instytutu Studiów Regionalnych (Ústav pro regionální studia) Uniwersytetu Ostrawskiego.

W centrum badań Pani Profesor była zawsze literatura i kultura regionalna Śląska oraz literatura dla dzieci i młodzieży. Niejednokrotnie występowała z wnioskiem o powołanie Instytutu Studiów Regionalnych, który ostatecznie został powołany przez czeskie ministerstwo szkolnictwa wyższego w 1996 roku. O Jej zainteresowaniu literaturą regionalną świadczy choćby pierwsza publikacja *Literatura pro děti a mládež na Ostravsku po roce 1945* (Praha 1985), ale także później wydane prace, np. *Literatura pro děti a mládež Slezska a severní Moravy*, Ostrava 2000; *Region bez hranic. Sociologická sonda do vnímání literatury na Ostravsku* (Olomouc 2001) czy *Souřadnice míst* (Ostrava 2003, współautorka Iva Málková). Wówczas wspólnie z Instytutem Historii powołała zespół, który zajął się przygotowaniem encyklopedii *Kulturněhistorická encyklopedie českého Slezska a severovýchodní Moravy 1945–2000* (Ostrava 2014; pierwsze wydanie – 2005), a następnie *Literární slovník severní Moravy a Slezska* (Olomouc 2001). Wzięła udział także w opracowywaniu haseł do publikacji *Biografický slovník Slezska a severovýchodní Moravy* (Ostrava 1993–). Warto tu dodać, że ten problem przewija się również w opracowanych przez Panią Profesor monografiach zbiorowych, jak np. *Valašsko – historie a kultura* (2014).

Drugim podstawowym kręgiem badań prof. PhDr. Svatavy Urbanovej, CSc. była literatura dla dzieci i młodzieży. Wprawdzie te oba kręgi się zazębiają, to jednak literatura dla dzieci i młodzieży była widoczna od samego początku (por. wspomniana wyżej monografia *Literatura pro děti a mládež na Ostravsku po roce 1945*, Praha 1984 czy *Metamorfózy dětské literatury*, Ostrava 1999, wydanie poszerzone *Meandry a metamorfózy dětské literatury*, Olomouc 2003). Temat ten rozwinęła w wielu artykułach naukowych i monografiach, np. we wspomnianej wyżej *Literaturze pro děti a mládež Slezska a severní Moravy* (Ostrava 2000), a także w monografii *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století* (Olomouc 2004), co zaowocowało opracowaniem haseł do *Slovníka spisovatelů pro děti a mládež, díl 2. Čeští spisovatelé* (Brno 2012).

Należy tu także wspomnieć o pracach z zakresu współczesnej literatury czeskiej, jak np. *Žánry, osobnosti, díla* (Ostrava 1990, wydanie poszerzone w 2002), *Souřadnice míst* (współautorka Iva Málková, Šenov u Ostravy 2003), *Dialogy Ivy Procházkové* (Ostrava 2012), *Hledání souvislostí. Podoby a proměny fotografií Zdeňka Stuchlíka* (Ostrava 2007), w których porusza takie problemy pamięci, jak: pamięć miejsca, pamięć kulturowa, pamięć zbiorowa czy pamięć jednostkowa. W tym nurcie mieści się również monografia *Figury a figurace. Studie o ilustracích, obrázkových*

knihách, albech, leporelech a komiksech (Ostrava 2010), dotycząca nowego gatunku „literackiego” – komiksu, jego kodu i funkcjonowania w XXI wieku.

Prof. PhDr. Svatava Urbanová, CSc. swoje badania prowadziła również w formie grantów. Była kierowniczką i uczestniczką takich projektów badawczych, jak np. *Literární přítomnost. Analytické sondy do autorských poetik děl současných českých autorů*; *Literatura v širších kulturních kontextech*; *Literárněvědná a kulturologická studia v národním a nadnárodním kontextu*; *Tvorba a recepce dětské literatury v 90. letech*; *NAKI II Literární obraz regionu 1918–2018 (severovýchodní Morava a české Slezsko), osobnosti, události, místa, texty* i wielu innych.

Dla Pani Profesor nie jest to pierwsze wyróżnienie za szerzenie literatury i kultury Czech i Słowacji. Wcześniej już została laureatką Nagrody im. Ľudmily Podjavorinskej, przyznawanej przez Międzynarodowy Dom Sztuki Dziecka (Medzinárodný dom umenia pre deti) i Słowacki Oddział IBBY (International Board on Books for Young People) za zasługi w rozpowszechnianiu słowackiej literatury dziecięcej za granicą.

Serdecznie gratulujemy Pani Profesor kolejnego odznaczenia i życzymy dalszych sił, abyśmy mogli cieszyć się z lektury kolejnych monografii!!!

Literatura

Má l k o v á Iva, *Hrst postřehů. Prof. PhDr. Svatava Urbanová, CSc.*, „Bohemistyka” 2021, nr 4, s. 602–604.

M r h a č o v á Eva, *Jubileusz Profesora Svatavy Urbanovej*, „Bohemistyka” 2016, nr 4, s. 407–408.

Netografia

https://cs.wikipedia.org/wiki/Svatava_Urbanová [dostęp: 10.02.2023].

<https://www.slaviste.cz/index.php?page=detail&id=429-urbanova-svatava-prof-phdr-csc> [dostęp: 10.02.2023].

<https://ff.osu.cz/kcl/svatava-urbanova/13676/#1-zakladni> [dostęp: 10.02.2023].